

Staatssecretaris erkent: kraaienvangkooien in strijd met de EG-vogelrichtlijn. Zonder de uitspraak van de AROB-procedure af te wachten heeft staatssecretaris drs. J.D. Gabor van Natuurbeheer onze bezwaren tegen het verlenen van vergunningen voor kraaienvangkooien gegrond verklaard. Kraaienvangkooien zijn meer dan manshoge kooien, waarin een groot aantal kraaiachtigen levend wordt gevangen, om vervolgens met de hand te worden afgeemaakt. Zogenaamd ter voorkoming van 'wildschade'. Het middel is niet selectief, vaak wordt het misbruikt om andere vogelsoorten zoals stootvogels te vangen. Regelmatig is geconstateerd, dat tientallen kraaien langdurig zonder water en onder oorverdovend lawaai werden gevangen gehouden. De EG-Vogelrichtlijn verbiedt dergelijke vangmiddelen, maar desondanks staan er met vergunning van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij naar schatting een duizendtal van deze vallen in ons land. De Stichting Kritisch Fauna-beheer heeft er bij de staatssecretaris op aangedrongen, nu ook met onmiddellijke ingang de consequenties te trekken en niet te wachten op een eventuele wijziging van de Jachtwet. De lopende vergunningen dienen direct te worden ingetrokken. De wijziging van het beleid dient op ruime schaal onder de aandacht van alle mogelijke betrokken te worden gebracht. Advertenties in bladen op het gebied van landbouw, bosbouw, natuurbescherming, jacht, inspectiediensten en politie liggen daarbij voor de hand. Bovendien vraagt de stichting om extra aandacht voor de controle op de naleving van het verbod. Ten slotte wordt gevraagd aan het ministerie om na te gaan welke andere onderdelen van het huidige beleid in strijd zijn met de EG-Vogelrichtlijn en ook in deze gevallen met aanpassingen op eventuele wetswijzigingen niet te wachten. Ook de kraaiachtigen verdienen bescherming en Kritisch Fauna-beheer zal zich blijven verzetten tegen de bestrijding van deze vogels.

Kunstnesten voor Huiszwaluwen niet altijd wenselijk

Sinds 1985 is de aandacht voor het wel en wee van de Huiszwaluw (*Delichon urbica*) gelukkig groeiende (Maréchal & Veenhuizen 1985, 1986). Het Vogeljaar wijdde er in 1986 een dik themanummer aan (diverse auteurs 1986). Inmiddels is de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, wel wat laat, ook met een brochure uitgekomen (Anonymus 1991). Deze brochure is prachtig geïllustreerd door Marjolein Bastin. In 1985 werd, onder meer door ondergetekende, actie gevoerd om via de achteruitgang van de Huiszwaluw aandacht te vragen voor de degradatie van de kwaliteit van het milieu waar deze vogelsoort van afhankelijk is. Nestkasten mogen en kunnen niet meer zijn dan een noodhulp! Wie

het massaal promoten van nestkasten door 'Vogelbescherming' bekijkt en bovendien even op de prijs let (44 gulden), zou zich af kunnen vragen of dat nou wel de bedoeling van natuur- en vogelbeschermingsorganisaties kan zijn. Het promoten van nestkasten, dus niet als noodmaatregel, zonder dat er enig wetenschappelijk gegeven is over de mogelijke imprint van de jongen gaat mij te ver. Op plaatsen waar kwaliteit van het habitat qua natuurlijk nestmateriaal niet voldoet, kan tenminste een deel van het nestplaatskeuzegedrag van het broedpaar niet worden uitgevoerd (Lind 1960). Daarbij is het noodzakelijk dat een huiszwaluwenproject wordt ingekaderd in een biotoopherstelplan. Omgevingsstructuren en de milieukwaliteit van de daarbij behorende wateren en atmosfeer zijn van belang (Maréchal 1986). Met name larven van de *Chironomidae*, als mug een belangrijke voedselbron van de Huiszwaluw, kunnen veel zware metalen bevatten (Van Linden 1990). Deze insecten komen vaak gesynchroniseerd uit het water. Zij zijn dan ineens en massaal als prooi voor de Huiszwaluw (en andere vogels) ter beschikking. Zover mij bekend is geen enkel verdergaand onderzoek hierover in relatie tot eco-toxicologische gevolgen voor Huiszwaluwen bekend. Als Vogelbescherming zich dat nu eens realiseerde, waren wij mensen, de Huiszwaluwen en nog veel meer dieren heel wat beter af!

Pierre Maréchal

Litteratuur:

- Anonymus (1991): Help de huiszwaluw. Zeist
Diverse auteurs (1986): themanummer over de Huiszwaluw. Het Vogeljaar 34 (4 & 5): 153-257.
Lind, E.A. (1960): Zur ethologie und Oekologie der Mehlschwalbe, *Delichon u. urbica* (L.). Annales Zoologici Societatis Zoologicae Botanicae Fennicae 21 (2): 1-123.
Linden, F.J.M. van (1990): Factoranalyse Flora en Fauna. PEIS. Ministerie VROM. Dir. gen. Milieubeheer, Dir. stoffen en risicobeheersing, Leidschendam.
Maréchal, P. (1986): De Huiszwaluw als mogelijke bio-indicator bij luchtverontreiniging. Het Vogeljaar 34 (4 & 5): 196-201.
Maréchal, P. & W. Veenhuizen (1985): Onze Huiszwaluwen rekenen op uw hulp! Stichting Mondiaal Alternatief & VWG de Kempen, Eindhoven.
Maréchal, P. & W. Veenhuizen (1986): Overwegingen en praktische wenken bij de hulp aan Huiszwaluwen. Het Vogeljaar 34 (4 & 5): 209-213.

Terreinbeheer moet bedreiging van ongewervelde dieren afwenden

Vlinders, kevers, wormen, spinnen, slakken en andere diergroepen lopen in ons land sterk in aantal achteruit. Van de zestig inheemse libelle-soorten is zelfs bijna de helft bedreigd of reeds verdwenen. Bij het beheren en onderhouden van terreinen moet men meer met deze kleine dieren rekening houden, anders zal de diversiteit nog verder teruglopen. Dit zegt de Natuurbeschermingsraad in zijn advies, dat op 18 juni 1991 is aangeboden aan de staatssecretaris voor Land-

bouw, Natuurbeheer en Visserij drs. J.D. Gabor. Bijna iedereen kan aan het behoud van de ongewervelden bijdragen. Kleine terreintjes in de stad en op het platteland, zoals tuinen, parken, wegbermen, slootkanten en perceelsranden zijn voor veel dieren belangrijk, vooral wanneer ze een gevarieerde begroeiing en een goede milieukwaliteit hebben. De raad vindt dat met name tuinbezitters, boeren en gemeenten moeten worden aangespoord om hun terreinen zo min mogelijk te maaien of te kappen en ook plekken geheel met rust te laten. Dit gefaseerd beheer is gunstig voor de ongewervelden omdat er van jaar tot jaar steeds kleinere leefgebieden overblijven. De chemische bestrijding moet drastisch worden beperkt.

Veel soorten komen alleen nog in natuurterreinen voor. Aan de terreinbeheerders wordt gevraagd bij het opstellen van beheersplannen en het uitvoeren van werkzaamheden méér met de ongewervelden rekening te houden. Extensieve begrazing, dat is begrazing met runderen, paarden of schapen in lage dichtheden, wordt aanbevolen voor de grotere (> 100 ha) natuurgebieden, omdat hierdoor veel biotopen voor ongewervelden kunnen ontstaan. Het plaggen, maaien of branden van grote oppervlaktes moet sterk worden beperkt.

De overheid moet volgens de raad op een aantal punten actie ondernemen om een veelzijdig beheer te bevorderen. Daartoe behoort: het opstellen van nieuwe richtlijnen voor terreinbeheer, het uitbreiden van de subsidiemogelijkheden voor onderhoudswerk door particulieren en het stimuleren van educatie en voorlichtingsactiviteiten. Veel maatregelen kunnen in projecten en actiepunten van het Natuurbeleidsplan worden opgenomen.

Het advies, dat in boekvorm en met kleurenfoto's is uitgevoerd, bevat naast aanbevelingen ook veel informatie over de ecologie van ongewervelde dieren en de betekenis van terreinbeheer.

Het advies ligt ter inzage in:

de bibliotheek van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73 te 's-Gravenhage;

- de bibliotheek van de Natuurbeschermingsraad, Mallebaan 12 te Utrecht.

Het advies kan tevens worden besteld door overmaking van f 15,- op postgiro 1 565 666 van de Natuurbeschermingsraad, Utrecht, onder vermelding van 'Ongewervelden'.

Inlichtingen over het advies kan worden ingewonnen bij drs. P.J. van der Reest. Hij is telefonisch bereikbaar via het nummer 030-331 441.

Boeren actief in bescherming grondwater

Boeren zijn gemotiveerd om op hun bedrijf maatregelen te nemen die het grondwater ontzien. Dit blijkt uit een inventarisatie onder deelnemers aan vier studiegroepen van melkveehouders en akkerbouwers in grondwaterbeschermingsgebieden die het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) in 1989-1990 heeft begeleid. In twee jaar tijds wisten de boeren het verlies van stikstof en het gebruik van bestrijdingsmiddelen op hun bedrijven sterk terug te dringen. Financiële prikkels kunnen deze ontwikkeling versterken.

KLM stopt met het vervoer van in het wild gevangen vogels

De KLM heeft besloten per 12 juli 1991 het vervoer van in het wild gevangen levende vogels aan boord van haar vliegtuigen te stoppen. Reden van dit besluit is dat de KLM onvoldoende garanties kan krijgen over gezondheids- en welzijnstoestand van de te vervoeren vogels uit Zuid-Amerika, Afrika en Azië.

De vangstmethode, de gewinning aan gevangenschap, het - vaak dagen durende - transport naar de luchthaven, gewijzigde voedergewoontes en ziektes kunnen er toe bijdragen dat de vogels niet in goede conditie zijn voor de relatief vaak korte luchtreis. Een en ander wordt mede veroorzaakt doordat het in de betrokken landen in veel gevallen aan wettelijke controle en regelgeving voor dit soort transporten ontbreekt.

Het is echter een feit dat juist de omstandigheden waaronder de vogels zijn gevangen en over de grond zijn vervoerd van essentieel belang zijn voor een comfortabele luchtreis.

De KLM onderkent deze problematiek al enige tijd. Daarom is ook op initiatief van de KLM op 18 april 1991 een symposium over dit onderwerp georganiseerd. Aanwezig waren nationale en internationale milieu- en dierenbelangenorganisaties en overheidsinstanties.

Ondanks de waardevolle informatie die tijdens het symposium werd uitgewisseld, bleek het toch onmogelijk tot een voor ieder bevredigende oplossing van het probleem te komen. Vandaar dat is besloten tot stopzetting van alle vervoer op dit terrein.

De KLM is overigens van mening dat het reguleren van de controle op de internationale handel in vogels een overheidstaak is.

Over de gewenste vervoersomstandigheden van dieren door de lucht wordt in industrie-verband gesproken in de IATA 'Live Animal Board', waarvan de KLM voorzitter is. Hierin zijn naast vertegenwoordigers van luchtvaartmaatschappijen ook afgevaardigden van de 'Conventie on International Trade of Endangered Species of Fauna and Flora' (CITES), internationale dierenbelangenorganisaties en veterinaire instanties aanwezig.

De Europese Commissie onderzoekt nu of de bestaande IATA-regelgeving ten aanzien van vervoer van dieren ingepast kan worden in de Europese Vervoerswetgeving.

De luchtvaartmaatschappijen Lufthansa en Swissair stopten in 1990 reeds alle vervoer van vogels en op 24 juli 1991 volgde ook British Airways.

Nederland adopteert Sarus Kraanvogel

De Nederlandse afdeling van de King Mahendra Trust heeft de Sarus Kraanvogel 'geadopteerd' en wil een project in Nepal beginnen om dit prachtige diertje van de ondergang te redden. De Sarus Kraanvogel (*Grus antigone*) komt van origine voor in ondiep water (zogenaamde 'wetlands'), zoals moeraslanden en ondergelopen rijstvelden. De vogel voedt zich met dieren, die in deze vochtige omgeving voorkomen, zoals

weekdieren, amfibieën en ook kleine zoogdieren. Deze kraanvogelsoort is bijna zo groot als een mens (*'the tallest flying bird in the world'*) en vertoont ook bijna menselijke trekjes: de paartjes zijn in veel gevallen partners voor het leven. Het vrouwtje legt in de nazomer twee of drie eieren in een drijvend nest. De ouders broeden beurtelings en verzorgen samen hun jongen. Door de ontginning van deze watergebieden wordt het voor de Sarus Kraanvogels steeds moeilijker om geschikte broedplaatsen te vinden. Bovendien worden de vogels vaak gestoord tijdens het broeden, de eieren worden door kinderen meegenomen, opgegeten of 'voor de lol' kapotgegooid. Ook worden jonge kraanvogels mee naar huis genomen (hetgeen ze nooit overleven) of ze worden opgegeten.

Dit zijn belangrijke oorzaken die het aantal kraanvogels de laatste jaren sterk doet teruglopen. De King Mahendra Trust Nederland heeft een actieplan opgesteld om de Sarus Kraanvogel te beschermen.

De eerste fase van dit plan is: er voor zorgen dat de vernielingen van nest, eieren en jonge vogels zo veel en zo snel mogelijk tot een einde komen. Dat kan gebeuren door plaatselijke 'kraanvogelwachters' aan te stellen, die er op toezien dat een broedplaats niet wordt verstoord. Deze wachters ontvangen een premie voor elk nest, waarvan de eieren ongestoord zijn uitgekomen en de jongen veilig kunnen opgroeien tot ze op eigen benen kunnen staan.

In de tweede plaats moet er een voorlichtingscampagne worden gevoerd, zodat het de plaatselijke inwoners duidelijk wordt dat kraanvogels moeten worden gerespecteerd en dat het niet de bedoeling is dat ze worden uitgeroeid.

Ten slotte zouden er landschappelijke maatregelen moeten worden genomen, zoals de aankoop of het reserveren van bepaalde stukken waterland, waar de kraanvogels in de toekomst ongestoord kunnen broeden en leven.

Men beperkt zich nu tot de eerste fase van het plan: om een nest een heel seizoen te beschermen, is ongeveer f 200,- nodig, alle kosten meegerekend. Voor dit bedrag kunt u dus ook zorgen dat er twee tot drie kraanvogels per jaar bijkomen, zodat de populatie in enkele jaren weer boven de kritische grens zal kunnen uitgroeien. Deze beschermingsmaatregelen kunnen nu al in Nepal worden genomen.

Adopteer een kraanvogelouderpaar en hun nageslacht, door f 200,- (eventueel met enkelen samen) over te maken of wordt donateur door ten minste f 35,- bij te dragen. Stort uw bijdrage op postgiro 6 093 226 ten name van de Stichting King Mahendra Trust Nederland, 's-Gravenhage, onder vermelding 'kraanvogels'.

Dit project zal met een paar duizend gulden al heel veel kunnen doen. Alle donateurs zullen op de hoogte worden gehouden door middel van een regelmatig te verschijnen nieuwsbrief.

■ Informatie over de in 1989 opgerichte Nederlandse afdeling ('chapter') van de King Mahendra Trust for Nature Conservation (KMTNC) is verkrijgbaar bij de secretarisse van de Nederlandse afdeling mevrouw B. Wilbrink, Kortekade 87a., 3062 GN Rotterdam, 010-4 530 044.

Jan van Gent: nieuwe broedvogel voor Duitsland

Sinds mei 1991 vlogen er een toenemend aantal tot zes exemplaren van de Jan van Gent rond het natuurmonument Lummenfelsen op Helgoland. Omstreeks 16 mei 1991 werd op de noordelijke klip van het gebied op ongeveer 25 meter hoogte een nest met een eerste ei vastgesteld. Omdat zich verder nog vier exemplaren op de westelijke klippen ophouden, is het niet uitgesloten dat er meer paren tot broeden zullen komen. Medewerkers van de Verein Jordsand zum Schutze der Seevögel und der Natur e.v. Hamburg lichten de bezoekers in om mogelijke verstoring te voorkomen.

In 1990 broedden op de Lummenfelsen van Helgoland 20 paren Noordse Stormvogels, 2400 paren Drieteenmeeuwen, 3 paren Alken en 2740 paren Zeekoeten.

Bron: Seevögel 12 (2) : 17, 22-25, juni 1991.

Uniek vogelgebied aan de Ems

In tegenstelling tot andere jaren zijn wij eens in het voorjaar langs de kusten gaan zwerven. De bedoeling was om naar het eiland Rügen in de voormalige DDR te gaan. Nadat wij de grens bij Nieuwe Schans waren gepasseerd, zijn wij verzeild geraakt op een boerderij. Deze boerderij is aangesloten bij de Stichting Vrije Recreatie of te wel 'kamperen bij de boer'. Het plan was om er twee dagen te blijven, maar dat zijn er uiteindelijk zeven geworden. Wat was het geval? De boerderij staat tegen de dijk aan van de Ems. Deze rivier gaat daar nog met eb en vloed op en neer. Vóór ons een enorm groot moerasachtig gebied dat met springvloed onder water komt te staan. Nadat het water weer is teruggelopen, komt er een drassig gebied tevoorschijn met Moerasandjvie, Fonteinkruid en dergelijke. U kunt wel nagaan dat daar vele soorten watervogels en steltlopers op afkomen en deze hebben wij dan ook waargenomen. Natuurlijk ook verscheidene stootvogels. Na informatie bleek het een 'Naturschutzgebiet' te zijn. Men kan echter al wandelend over de Emsdijk het gebied een heel stuk overzien. Er is langs deze dijk gemakkelijk te fietsen. Vooral als het eb begint te worden, is er tussen de scheren veel waar te nemen. Men kan op de boerderij vrij kamperen. Voor twee personen met tent of caravan en auto f 8,-, douche f 1,-. Er is ook voor groepen een gelegenheid, dertig bedden voor f 6,- per persoon per nacht. Er is verder een grote keuken, maar de kosten van elektra en douche komen daar natuurlijk nog bij. Ook is er in huis gelegenheid om te slapen. Er zijn twee- à vierpersoons kamers met en zonder ontbijt. Een eldorado voor de vogelaar.

Eind september tot in oktober is er veel te zien, waaronder duizenden ganzen. Het adres is: mevr. W. Postma, Dronweg 47, D-2952 Weener/Vellage, (0)4961-2645. De familie Postma is een Nederlandse familie afkomstig uit ons eigen Friesland.

Komt men bij Nieuwe Schans de grens over dan bereikt men het dorp Bunde en daarna Weener.

Volg daar de borden naar Papenburg. Men komt dan in Stapelmoor en Diele, waarna men linksaf slaat, aan het eind de eerste boerderij aan de linkerhand.

Komt men van Papenburg, volg dan de borden naar Weener waarna eerst het dorp Vellage komt. Dan de eerste straat linksaf. Als men er naar toe wil gaan met de fiets dan is er een afspraak te maken dat uw bagage van het station Nieuwe Schans wordt afgehaald. Het is ongeveer 25 km op de fiets. Ik hoop dat onze lezers hun voordeel ermee doen.

■ Miep & Otto Kimmijzer, Nieuwe Prinsengracht 96 bel, 1018 VW Amsterdam, 020-6 268 182;

Paarse Strandlopers in juni

Op 14 juni 1991 was ik op de Noordpier te IJmuiden aan het vogelen, toen ik op de betonblokken drie strandlopers zag foerageren. Tot mijn grote verbazing bleken het Paarse Strandlopers te zijn, waarvan er bovendien één groter was dan de overige twee vogels. Ze waren absoluut niet schuw en tot op één meter te benaderen.

De meest opvallende verschillen tussen de kleine vogels en de grote waren: kleiner en slanker; kortere en dunnere snavel met minder geel aan de basis; opvallend lichte wenkbrauwstreep (grote vrijwel geen); kleur van de bovenvleugel veel lichter dan van de grote.

Deze waarneming roept dan vele vragen bij je op, zoals:

- zijn dit overzomeraars, waarvan er twee tot de Groenlandse/Scandinavische broedpopulatie en één tot de Canadese/IJslandse/Russische broedpopulatie behoren?

- zijn dit extreem vroege overwinteraars of extreem late vertrekkers van beide broedpopulaties?

- is dit een, eveneens zeer vroege, volwassen vogel met twee vliegvlugge jongen uit het hoge noorden?

- of duidt dit heel misschien op een broedgeval in de directe omgeving van de Noordzee?

Vragen te over, maar ik heb niet het antwoord. Vogelaars met meer kennis betreffende Paarse Strandlopers worden vriendelijk verzocht hun reacties te sturen aan de redactie.

■ Jan. H. Beijer, Flamingostraat 41, 1022 BG Amsterdam.

Onrust door ballonvaart voor broedvogels

Op zaterdagavond 3 mei 1991 was ik er getuige van dat twee heteluchtballonnen vanuit noordwestelijke richting over de Mastenbroekerpolder drevén. Tussen de Nieuwe Wetering en de Zwolsedijk passeerden ze de beide hoogspanningslijnen Hessenweg-Ens waarbij vele malen werd verhit. Door het lawaai hiervan en de geringe hoogte raakten enige koppels melkkoeien en weidevee in het vogelreservaat Jutjesriet in paniek. Bij een veehouder die afwezig was, sleepte een vierjarige melkkoe een afrasteringsdraad en een drinkbak mee, raakte verward in het draad en kwam in de sloot terecht waar het in het kou-

de water werd bevangen en in de nacht verdronk. De schade, f 2500,-, zal door de verzekering van de ballonvaarders worden vergoed.

De laatste jaren worden herhaaldelijk nestbeschermers aangeprezen. Als het vee echter op dergelijke wijze in paniek raakt, hebben de nestbeschermers geen enkele zin. Met eigen ogen zal ik hoe koppels jongvee of melkkoeien over het veld raasden, soms uitbraken door elektrische afrasteringen heen.

Nestbeschermers of afzettingen met schrikdraad gaan dan gegarandeerd omver met alle risico's voor de legfels op zo'n land. Het lijkt mij zinvol dat er een discussie op gang komt over ballonvaart in de broedtijd (april-juni). Niet alleen overlast voor de veehouders, maar ook de broedvogels vragen hier om.

■ H. Meuleman Gzn., Zwolsedijk 6, 8061 RD Hasselt, 05209-1301.

Voor al het verhitten van overdrijvende heteluchtballonnen sticht ook hevige verwarring onder de vogels rondom ons huis. Ook de huisdieren zijn er bang voor

J.T.

Koolmezen en Winterkoning voeren in zelfde nestkast

Er hangt tegen een Berk in onze tuin een nestkastje waar om de beurt twee Koolmezen en, naar wij menen, maar één Winterkoning in- en uitvliegen.

Wij hebben gezien dat een Koolmees met het 'witte pakketje' van een jong de nestkast uitkwam en dat het Winterkoninkje met een bek vol voer naar binnenging.

De frequentie van aan- en afvliegen is bij beide soorten erg wisselvallig. Soms vliegt de Winterkoning wel twee of drie maal per minuut aan en haalt het voer binnen de vijf meter van de nestkast, soms duurt het veel langer. De Koolmezen doen het samen maar daar zij het voedsel verder halen, duurt het soms wel een half uur of langer voordat zij terugkomen.

Zojuist (14 mei 1991) zag ik dat een Koolmees in de nestkast zat. De Winterkoning keek naar binnen maar vloog terug naar een struik totdat de Koolmees uit het nestkastje kwam met het bekende 'witte pakketje'.

Verschillende keren, en zojuist weer, vertoont de Winterkoning een onrustig gedrag. Kijkt in de nestkast, zit op het dakje of hangt er aan, kijkt nog eens en vliegt weg. Hoewel er geen Koolmees uit de nestkast is gekomen, komt het terug en vliegt naar binnen. Bij de volgende vlucht naar het nestkastje werd de Winterkoning, dat opnieuw onrustig gedrag vertoonde, door een aanvliegende Koolmees verjaagd. Mijs inziens moet er een Koolmees in het nestkastje zitten met pas uitgekomen eieren, terwijl de Winterkoning al een groter jong heeft. Wij hebben ze nog niet horen piepen. Wij vinden het beter om niet in het kastje te gaan kijken.

■ G. Asselbergs, Wouwsseweg 65, 4703 BM Roosendaal.

Volop argumenten om kievitseieren anders te bekijken

Een reactie van een 'doorgewinterde' eierzoecker op het artikel van Hugh Gallacher in Het Vogeljaar (1991, 1), mag niet uitblijven. Niet alleen omdat het artikel meer vragen oproept dan het beantwoordt, maar ook omdat het op gespannen voet staat met de waarheid. De grootste miskenning is de bewering dat het zoeken en rapen van de kievitseieren een negatieve bijdrage vormt aan de kievitenpopulatie. Er is geen weidevogelbioloog, die deze door Gallacher uit een onwetenschappelijke mouw geschudde stelling onderschrijft.

Het onderzoek spitst zich in de huidige tijd zelfs toe op mogelijke positieve effecten van het eierzoecken, zoals het uitstellen van het uitkomen van de eieren naar een periode dat de kans op gunstiger temperaturen groter is. De door Gallacher genoemde synchronisatie van het uit het ei kruipen van de jongen in die periode met hogere (dag- én nacht)temperatuur is dikwijls eerder vóór- dan nádelig.

De wetenschap raakt daarnaast steeds meer overtuigd van de doelmatigheid van soortgerichte bescherming van weidevogels op gewoon, intensief bewerkt boerenland, waar nog steeds verreweg de meeste weidevogels tot broeden komen. In gunstige jaren biedt het effect van de synchronisatie spectaculair hoge overlevingsmogelijkheden, die door een goede soortgerichte nestbescherming zelfs nog kan worden bevorderd. Overigens toont onderzoek aan dat er een zeer omvangrijke landelijke synchronisatie bestaat voor het uitkomen der eieren van de Kievit, hetgeen de factor van de invloed van agrarische werkzaamheden op het weidevogellevens in het voorjaar nog eens benadrukt en de invloeden van het eierzoecken relatieveert. In dit licht is de wending van de invloed van het agrarisch bedrijf op weidevogelpopulaties naar die door eierzoeckers nogal merkwaardig in het verhaal van Gallacher. Het maakt de argumentatie niet steekhoudender. Een dergelijke verwarring van oorzaak en gevolg gaat er niet meer in bij een vogelaar, die iets verder kijkt dan zijn neus lang is. Bovendien hoeft die zich over de soort *Vanellus vanellus* niet zo heel veel zorgen te maken. Volgens de meest recente cijfers van Sovon is er zelfs sprake van sterke vooruitgang bij de Kievit (Sovon, op verzoek van Vogelbescherming, 1988). Als Osieck van Vogelbescherming daar in 1986 nog anders over dacht, dan is dat gegeven inmiddels achterhaald. *'Wij moeten alles op alles zetten om de omstandigheden voor de weidevogels te verbeteren'*, aldus Gallacher. Vanzelfsprekend! Instrumenten daarbij zijn maatregelen van de overheid en de inzet van gesubsidieerde en ongesubsidieerde particuliere organisaties. Vooral bij die laatste categorie is van belang dat er wordt samengewerkt. Niet zorg om de nationale weidevogel, maar zorg om het gebrek aan eenheid in doen en denken, houdt ons bezig. En leidt de aandacht af van bescherming voor soorten die wél onze zorg en aandacht nodig hebben, als Grutto, Slobeend en Tureluur. De andere, écht kritische soorten als

Watersnip en Kemphaan, kunnen in ons land slechts met veel overheidsgeld een laatste toevluchtsoord worden geboden. Daar houdt de macht van de particuliere organisaties vrijwel op. Betrokkenheid, gemobiliseerd in soortgerichte weidevogelbescherming, is een uitzonderlijk belangrijke factor in het geheel van particuliere natuurbescherming. Het voorbeeld van de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW) binnen Friesland en de Vereniging van Weidevogelbeheerders 'Vanellus vanellus' te Houten (U.) daarbuiten leert, dat de door Gallacher verguisde eierzoecker in dit geheel zijn partijtje niet slecht meeblaast. Probeer eens op grond van paardebloemen plukken zo veel vrijwilligers in de nazorg te mobiliseren. Het is onbegrijpelijk, dat de kansen, die het kievitseierenzoeken biedt, niet door de gehele particuliere natuurbescherming worden ingezien en erkend.

Het is onbegrijpelijk dat Hugh Gallacher zich nog voor een achterhaald karretje met verouderde argumenten tegen het eierzoecken laat spannen, zich bedienend van ondermaatse vergelijkingen en daarbij en passant zelfs de waarheid geweld aandoet. Verbazingwekkend temeer na zijn gloedvolle pleidooi voor tolerantie en begrip voor uitgangspunten en opvattingen in het bonte palet van het Nederlandse natuurbeschermerswereldje in het augustusnummer van 'Het Vogeljaar' van het vorig jaar. Natuurlijk mag men op ethische gronden tegenstander van het kievitseierenzoeken zijn. Maar het is ethisch niet zo hoogstaand daar dan allerlei anderssoortige argumenten bij te halen. Het argument van de internationale onderhandelingsstaf is achterhaald sinds de Europese erkenning van de achterliggende waarden van het eierzoecken (Brussel, oktober 1987). Bovendien is het 'inleveren' van het kievitseierenzoeken even ongerijmd als het aanbod de snoekbaarsvisserij te beperken om de druk op Japan te verhogen om de walvisvangst te beperken. Een 'onderhandelaar' die zich nog van dit argument bedient, diskwalificeert zichzelf. *'Waarom wij maar beter meteen een dikke punt kunnen zetten achter het eierzoecken, weet natuurlijk iedere vogelbeschermers'*, was de intro van Gallacher in zijn verhaal. Het is te hopen, dat de doorsnee vogelaar even dieper nadenkt dan deze versimpeling van de werkelijkheid suggereert. Gallacher meent, dat de verdedigers van het harmoniemodel, waarbij (weide)vogelbescherming bewust is gekoppeld aan het gezonde en onschuldige voorjaarsgenoegen van het kievitseierenzoeken, ten onrechte het 'verstandig gebruik'-beginsel van de IUCN als uitgangspunt nemen. Dat is zijn goed recht. Hij zal echter moeten erkennen, dat het redelijk massaal reageren van eierzoeckers op de oproep tot vrijwilligerswerk met merkstokken en nestbeschermers, nog zo slecht niet is. Wij kunnen gerust vaststellen, dat de combinatie van eierzoecken en weidevogelzorg de Kievit en de andere weidevogels de afgelopen tientallen jaren geen windeieren heeft gelegd. Dat Gallacher in dit verband vergelijkingen meent te moeten maken met katknuppelen en andere wrede vormen van volksvermaak uit het verleden, is niet bepaald fijngevoelig. De

'doorgewinterde' eierzoekers, zoals hij ze noemt, menen sterkere argumenten te hebben. En met het prediken van eigen morele superioriteit worden geen weidevogels beschermd.

■ Sake Roodbergen, F. Kuipersstraat 15, 8491 DE Akkrum

Nederlandse Lepelaar bedreigd door verdwijnen van pleisterplaatsen op trekroutes

Staatssecretaris J.D. Gabor heeft op 9 april uit handen van de voorzitter van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, F. Evers, het rapport 'Pleisterplaatsen van de Nederlandse Lepelaar in het Europese deel van hun trekbaan' in ontvangst genomen. Het rapport werd eveneens aangeboden aan de Spaanse ambassadeur in ons land, M. Massot, en de Franse landbou wattaché, B. Hot.

De reden voor de buitenlandse aanwezigheid bij het aanbieden van het rapport is eenvoudig: de bescherming van de Nederlandse Lepelaars zal vooral in het buitenland moeten plaatsvinden, door het creëren en versterken van pleisterplaatsen op hun trekroutes naar overwinteringsgebieden in West-Afrika.

De Lepelaar is een zeldzame broedvogel geworden in West-Europa. In Nederland is er echter nog steeds een omvangrijke broedpopulatie van ongeveer 500 paren. Flevoland en Texel zijn de belangrijkste broedgebieden.

De Lepelaars overwinteren in West-Afrika, meestal in Mauretanië of Senegal. Het voortbestaan van de Nederlandse populatie is voor een belangrijk deel afhankelijk van de aanwezigheid van voldoende geschikte pleisterplaatsen op de trekroutes daarnaar toe. Hier kunnen zij hun tocht onderbreken om te rusten en voedsel te zoeken.

Onderzoek

In opdracht van de 'Vogelbescherming' heeft de bioloog dr. Ernst Poorter onderzoek gedaan naar het belang van de verschillende Europese pleisterplaatsen en naar de bedreigingen in deze gebieden. Lepelaars stellen nogal specifieke eisen aan hun voedselgebieden. Omdat ze wadend en op de tast hun voedsel zoeken, zijn ze afhankelijk van ondiep water met veel geschikte prooidieren, zoals kleine visjes en allerlei garnaalachtigen. De pleisterplaatsen moeten niet alleen aan de eisen van de vogel voldoen, maar ook een geschikt leefgebied zijn voor de prooidieren.

Bedreigd

Van het beperkte aantal pleisterplaatsen worden er steeds meer in hun voortbestaan bedreigd. De twee belangrijkste pleisterplaatsen in Noordwest-Spanje worden ernstig aangetast door verdroging, inpoldering en vervuiling.

Voor één van de gebieden (Bahía de Santander) heeft de Europese Commissie bij het Europese Hof van Justitie tegen Spanje zelfs een procedure aanhangig gemaakt. Het land verzuimt voor dit belangrijke vogelgebied maatregelen te nemen die op grond van de Europese Vogelrichtlijn noodzakelijk zijn.

Het probleem in Frankrijk is dat de meeste reser-

vaten geen geschikte foerageermogelijkheden bieden, zodat de Lepelaars voor hun voedsel zijn aangewezen op gebieden daarbuiten. Daarbij lopen zij een groot risico te worden gestoord of door jagers te worden geschoten.

Goede mogelijkheden

Uit het rapport blijkt dat er in Zuidwest-Frankrijk goede mogelijkheden zijn om bestaande pleisterplaatsen veilig te stellen of te verbeteren en een nieuwe te creëren. Vogelbescherming heeft naar aanleiding van deze suggestie contact opgenomen met haar Franse zusterorganisatie, de Ligue Française pour la Protection des Oiseaux. Er is een gezamenlijk plan opgesteld ter verbetering van de voedselmogelijkheden voor pleisterende Lepelaars. Tijdens de aanbiedingsbijeenkoms t werd er door de directeur van Vogelbescherming, Jan Bonjer, aan medewerkers van de Franse organisatie een cheque van f 140.000,- overhandigd. Met het speciaal voor dit doel ingezamelde geld zal 30 ha nieuw voedselgebied worden gerealiseerd. De voedselgebieden zullen worden ingericht in twee bestaande reservaten, ten noorden van de monding van de Gironde.

In een reactie op het rapport wees staatssecretaris Gabor er op dat de Lepelaar in het vorig jaar verschenen Natuurbeleidsplan wordt genoemd als één van de dieren die in de komende jaren extra aandacht zal krijgen. Het departement bereidt daartoe momenteel een Beschermingsplan Lepelaar voor.

Bert-Jan van Weeren

Bron: Platform jaargang 7, nummer 5, mei 1991 bladzijde 17.

E.P.R. Poorter: Pleisterplaatsen van de Nederlandse Lepelaar *Platalea leucorodia* in het Europese deel van hun trekbaan. 70 bladzijden, 9 zwartwit foto's, 20 kaartjes, 15 tabellen, 1 bijlage, Franse vertaling van tabellen en van onderschriften van figuren en tabellen. Frans- en Spaanstalige samenvattingen. (1990). Technisch rapport nummer 4. Uitg. Vogelbescherming, Zeist. Prijs f 15,-. Verkrijgbaar door storting op postgironummer 75775 ten name van Vogelbescherming, Zeist, onder vermelding van 'rapportnummer 4'.

EcoMare krijgt drie ton voor vogelopvang

EcoMare, centrum voor wadden en Noordzee, De Koog, Texel krijgt drie ton van de Nationale Postcode Loterij voor de vervanging van de vogelopvang. Als een complete verrassing kwam deze mededeling per brief. De plannen voor de vervanging van de vogelopvang waren even op een laag pitje gezet, omdat de benodigde vier ton voorlopig niet haalbaar leek. Directeur Jan Kuiper: 'Het briefje van de Postcode loterij is echt een geschenk uit de hemel. Wij krijgen het geld pas volgend jaar, maar dat komt goed uit, want dan kunnen wij tot die tijd het bouwplan even goed uitwerken'.

In de nieuwe vogelopvang moet het publiek kunnen zien hoe de vogels in EcoMare worden opgevangen en opgelapt. 'Nu ziet men alleen de bijna weer gezonde vogels, net als in een dieren-tuin. Maar wij willen in de nieuwe situatie duidelijk maken waarom ze hier zitten', aldus Kuiper.

Bron: Texelse Courant, 18 juni 1991.

Nederlands waddengebied en de kustduinen op Werelderfgoedlijst

Het Nederlandse waddengebied en de kustduinen van Den Helder tot Cadzand moeten integraal worden aangemeld voor de 'Werelderfgoedlijst', de lijst van gebieden die vallen onder de beschermende bepalingen van de Werelderfgoed Conventie. Dit schrijft de natuurbeschermingsraad in een advies aan de Staatssecretaris van Natuurbeheer, drs. J.D. Gabor.

In dit advies wordt er verder voor gepleit ook een nader te omgrenzen deel van het laagveengebied, bijvoorbeeld het gebied van Waterland, Wormer en Jisp (Noord-Holland) of delen van Noordwest-Overijssel voor de lijst aan te melden. De 'Werelderfgoed Conventie' is gericht op het behoud van objecten en gebieden die in cultureel opzicht of vanwege hun natuurwaarden op wereldschaal van uitzonderlijke waarde zijn. Landen, die zich bij deze conventie aansluiten kunnen objecten of gebieden met bijzondere waarden aanmelden voor de zogenaamde 'Werelderfgoedlijst'. Momenteel is Nederland bezig met de ratificatie van de Werelderfgoed Conventie.

De Natuurbeschermingsraad is van oordeel dat het waddengebied en de kustduinen in ons land primair vanwege hun bijzondere natuurwaarden aanmelding voor de Werelderfgoedlijst verdienen. Delen van het Nederlandse laagveengebied zijn vooral uniek door hun zeer karakteristieke combinatie van natuurwaarden en cultuurhistorische waarden.

Mosselkwekers halen Mossels uit IJmuiden en Petten

Op dinsdag 16 juni 1991 liep ik via het strand naar de Noordpier van IJmuiden, toen ik al van veraf twee vrachtwagens (een Belgische koelwagen en een gewone vrachtwagen uit Yerseke) en enkele personenauto's op de pier zag staan. Daar aangekomen bleken Zeeuwse mosselkwekers uit Yerseke bezig te zijn de mosseltjes van de betonblokken te verwijderen. Een tiental personen staken met schoppen de mosseltjes van de blokken en stopten deze in zakken. Er lagen vele tientallen zakken voor vervoer gereed. Deze mosseltjes willen ze gebruiken als zaaigoed in de Zeeuwse wateren. Van 'sport'vissers op de pier vernam ik, dat ze hier al enkele dagen mee bezig waren.

Nadat de Waddenzee al leeggestroopt is, zijn nu zelfs havenhoofden en strekdammen niet meer veilig voor deze commerciële natuurvandalen (n.b. bij gebrek aan natuurlijke voedselbronnen kunnen wij overschakelen op de producten van de bio-industrie, de vogels niet).

■ Jan H. Beijer, Flamingostraat 4; 1022 BG Amsterdam.

'De Schager Courant' van 3 augustus, 1991 meldt dat op 2 augustus drie inwoners van Yerseke voor de kust bij Petten zijn gesnapt met een partij van ruim drieduizend kilo illegaal gestoken Mosselen. Justitie heeft de buit in beslag genomen en de natuurvereniging 'De Windbreker' verzocht de vangst terug te zetten in zee. De buit vertegenwoordigt een waarde van 'enkele duizende

guldens' omdat het zogenoemd 'zaai-goed' betrof dat uiterst schaars is en wordt gebruikt voor verdere kweek in Zeeland. 's Morgens rond 6 uur werden de mannen langs de Hondsbossche Zeewering gesignaleerd. Drie auto's met aanhangers stonden klaar. Justitie is van plan hier forse boetes op te leggen, verzekert de politie. Vermoedelijk vindt dit soort praktijken meer plaats, meent de politie.

Arnold Gronert, vice-voorzitter/pr-man van 'De Windbreker' is furieus over de praktijken van de Zeeuwen. *'Nu hebben ze daar eerst die hele Waddenzee leeggeplunderd en nu beginnen ze de kust af te stropen. Afgezien van het biologisch belang van deze uiterst nuttige schelpdieren zijn die lieden gewoon in overtreding. Rijkswaterstaat moet hiervoor een speciale ontheffing verlenen, maar zo gemakkelijk krijg je die niet. Je hebt te beginnen te maken met artikel 10 van het 'Baggerreglement'. Daarin staat dat je binnen honderd meter uit de kust niet mag spitten of steken naar schelpen of schaaldieren. De Mossel vormt een belangrijke voedselbron voor de Eidereend. Juist op dit moment staat deze vogelsoort er slecht voor. Ze gaan bij honderden tegelijk dood vanwege een darmworminfectie.'*

Rijkswaterstaat beschouwt de Mossel als een soort barometer voor het kustwater. Op strategische plaatsen langs de Noordhollandse kust worden de Mosselen langs de vloedlijn uitgezet om te meten in hoeverre het water wordt vervuild. Zodra de vervuiling optreedt, sluit de Mossel zich automatisch door een ingebouwd alarmsysteem.

Bron: Schager Courant, 3 augustus 1991.

EG-geld voor modernisering van vissersvloot

Te veel vissersboten en niet genoeg vis. Dat is in het kort het probleem in de wateren van de Europese Gemeenschap. Daarom wil de Commissie wel de modernisering van de bestaande schepen subsidiëren, maar zal zich wel twee maal bedenken alvorens geld te steken in de bouw van nieuwe schepen. Daarom ook wacht zij tot oktober 1991 alvorens te antwoorden op de verzoeken van de elf zeevarende landen - de hele EG uitgezonderd Luxemburg.

Ondertussen krijgen de elf zonder Denemarken meer dan veertien miljoen Ecu* uit de Europese schatkist om hun vissersboten te moderniseren. Deze hulp komt dan bij de bedragen die reeds door de nationale en de regionale overheid werden gegeven. Spanje en Italië krijgen samen meer dan de helft van deze financiële steun.

Tegelijkertijd, begin mei, heeft de Commissie besloten nog eens veertien miljoen Ecu* toe te wijzen aan de elf, zonder België, om het kweken van vissen, schaal- en schelpdieren aan te moedigen. Op het lijstje van de soorten die men wil kweken komt het veel gegeten 'zeebanket' voor zoals Zalm, Forel, Turbot, Oesters en Mossels. In deze sector gaat het zowel om de modernisering van bestaande viskwekerijen als het oprichten van nieuwe. De Commissie probeert overigens de Twaalf te overtuigen van de noodzaak de visserij en de capaciteit van de vloot te bespreken

zodat na ons komende generaties ook nog een 'visje kunnen vangen'.

Bron: Eurofocus 18/91 : 8-9.

*1 Ecu = f 2,32 of Bfr. 42,4.

Spanje beschermt Tortelduif

De Consejo Ibérico para la Defensa de la Naturaleza (CIDN, Iberische Raad voor de Natuurbescherming) voert op het moment campagne met als doel: de sluiting van de jacht op de Tortelduif. Nu de opinies betreffende de jacht op de Tortelduif aan het veranderen zijn, getuige de sluiting hiervan in twee regio's, is er een redelijke kans dat de campagne effectief zal zijn.

Op radio, televisie en in de kranten is al uitgebreid aandacht besteed aan de actie 'paz para las tórtolas' (vrede voor de Tortelduiven). Daarnaast is een brievenverschrijffactie op gang gezet om nog meer pressie uit te oefenen op de betreffende overheden.

Aangezien brieven uit het buitenland nog meer indruk zullen maken, verzoeken wij u om de actie te steunen. Hierbij vindt u een inleidende tekst, de standaardbrieven en de adressen van de overheden.

De Tortelduif (*Streptopelia turtur*) is in zijn Europese verspreidingsgebied sterk in aantal achteruitgegaan en is zelfs verdwenen in een aantal oorspronkelijk wel bezette gebieden. In Spanje hebben de jacht, ontbossing, veranderingen in de landbouw en dergelijke de populatie van deze geheel onschadelijke soort sterk bedreigd.

Voor het behoud van de Tortelduif is het absoluut noodzakelijk dat er gedurende ten minste twee jaar niet op wordt gejaagd. Ondertussen kunnen de nodige studies worden gerealiseerd, die duidelijkheid zullen moeten verschaffen over de huidige situatie van de populatie en daarnaast de meest geschikte toekomstige bescherming van de soort en zijn habitat zullen aangeven.

Op 13 juni 1991 is, op voorstel van en na overleg met Adenex (Vereniging ter Bescherming van de Natuur en Natuurlijke Hulpbronnen van Extremadura), de jachtraad van Extremadura accoord

gegaan met de voorlopige sluiting van de jacht op de Tortelduif.

Deze beslissing is een belangrijke overwinning voor de natuurbeschermingsbeweging, maar zou echter in betekenis en effectiviteit toenemen als de andere autonome regio's in Spanje de zelfde maatregel zouden nemen. Het gaat hier in het bijzonder om Castilla La Mancha en Andalusië. Wij vragen u ten eerste om een kaart te schrijven naar het departement van Milieu van de 'Junta de Extremadura' om zodoende blijf te geven van uw instemming met het voorlopige verbod op de tortelduivenjacht.

Daarnaast is het heel belangrijk dat u kaarten stuurt naar de president van de 'Junta de Castilla La Mancha', naar de directeur van de 'Junta de Andalucía' en naar de directeur van ICONA (Ministerie van Landbouw en Visserij) met het verzoek om de jacht op de Tortelduif te stoppen. U vindt hieronder de standaardteksten voor de kaarten en eveneens de adressen van de betreffende overheden.

Wij zullen het op prijs stellen als u een kopie van uw telegrammen, kaarten en brieven naar ons zult sturen. Zodoende blijft Adenex op de hoogte van de resultaten van deze campagne.

■ Consejo Ibérico para la Defensa de la Naturaleza (CIDN), ing. G.C. Schreur, Internationale Relaties (namens de CIDN), Secretaria c/Cuba, 10, 06800 Mérida, Spanje, telefoon 31 72 02.

Director de la Agencia de Medio Ambiente,
Junta de Extremadura,
C/E. Diaz Canedo s/n,
06800 Merida (Extremadura), Spanje.

Director del IARA,
Junta de Andalucía,
República Argentina 25,
Sevilla, Spanje.

Sr. Presidente,
Junta de Castilla-La Mancha,
Toledo, Spanje.

Sr. Director General de ICONA,
Gran Vía de S. Francisco 35,
28071 Madrid, Spanje.

Sr. Director de la Agencia de Medio Ambiente
Junta de Extremadura
Mérida, Spanje.

Sr. Director:

Ante su decisión de prohibir la caza de la Tórtola en Extremadura, le felicitamos sinceramente por dicha decisión, y le animamos a mantener la protección de esta especie durante al menos dos años, tiempo en el que creemos que se deben realizar los oportunos estudios que marquen el futuro del manejo de estas aves.

a: Sr. Director del IARA

b: Sr. Presidente de la Junta de Castilla - La Mancha,
Spanje

c: Sr. Director General de ICONA

Cordialmente,

Sr.:

El Gobierno de Extremadura ha tomado la decisión de prohibir la caza de la Tórtola durante 1991. Es esta una medida muy acertada, dada la precaria situación de esta especie en la Península Ibérica y en el resto de Europa. Le animamos a seguir el ejemplo de la Junta de Extremadura, y le rogamos que decrete la prohibición de la caza de estas aves al menos durante 1991 y 1992, aprovechando este período para realizar los estudios necesarios que determinen el futuro manejo de la población de la Tórtola.

Confundiendo en su eficaz gestión, le saludo atentamente,

Overwinterende Aalscholvers in Italië

Eind jaren tachtig overwinterden in Italië ongeveer 13.000 Aalscholvers. Dat betekent een vermeerdering van het aantal met 400% in vergelijking met de beginjaren tachtig. In natte gebieden die groter zijn dan 3000 ha worden door de grootste aantallen bevolkt (zoals 480 exemplaren in Friuli en 4500 exemplaren op Sardinië). In zes Italiaanse wetlands zijn elk meer dan duizend Aalscholvers vastgesteld. In het rapport worden ook de slaapplekken besproken. Men is begonnen de Aalscholvers met gekleurde ringen te noteren. Per hoofdstuk: Engelse samenvatting.

Nicola Baccetti: Lo svernamento del Cormorano in Italia. 170 bladzijden, grafieken en zwartwit foto's (1988). Supplemento alle Ricerche di Biologia della Selvaggina, Volume XV, Dicembre 1988, Numero Unico. Uitg. Istituto Nazionale di Biologia della Selvaggina 'Alessandro Ghigi', Via Ca' Fornacetta 9, Ozzano dell'Emilia (Bologna), Italië.

Zilveren Anjer voor Frater Candidus

Op 27 juni 1991 werd in het Paleis op de Dam te Amsterdam aan Frater Candidus van der Linden samen met vier anderen, de Zilveren Anjer uitgereikt. De grond van de verlening van deze onderscheiding werd als volgt geformuleerd: *'Werkzaam in het onderwijs op Bonaire, een taak verzwaaard door functies in zijn congregatie, heeft Frater Candidus zich ontwikkeld tot een hoog gewaarde ornitholoog. Hij deed verschillende ontdekkingen, verrichtte onderzoek en veldwerk, zette zich in voor natuurbescherming en wist zijn geestdrift en liefde over te dragen op jongeren.'* Frater Candidus (geboren 1919) behoort tot de Fraters van Tilburg. Hij kwam in 1946 op de Nederlandse Antillen aan, was allereerst werkzaam als onderwijzer op Curaçao en werd in 1967 hoofd van de Lagere School op Bonaire. Hier heeft hij zich ontwikkeld tot groot vogelkenner, die vooral via de schooljeugd de natuurbeschermingsgedachte heeft uitgedragen en heel wat ornithologische bijzonderheden van hen te weten is gekomen. Vondst van een dode Jacana in 1971 was aanleiding tot het contact met ondergetekende, waaruit een voortdurende samenwer-

king en vriendschap zijn gegroeid. Alleen of met anderen ontdekte hij ten minste 41 vogelsoorten, die tevoren nog nooit op Bonaire waren vastgesteld, waaronder zowel trekkers uit Noord-Amerika als dwaalgasten uit Zuid-Amerika. Candidus was tot voor kort uitvoerend vertegenwoordiger van de Stichting Nationale Parken Nederlandse Antillen STINAPA voor het beheer van het Nationaal Park Washington-Slagbaai op Bonaire en stelde een 'Field Guide' van de vogels van dit gebied samen (1975). Hij heeft zich zeer ingespannen voor het behoud van de Bonaireaanse Papegaai *Amazona barbadensis* en voerde van 1983 tot en met 1988 de maandelijks tellingen van de Flamingo's op Bonaire uit. Hij is de vraagbaak voor bewoners en bezoekers op Bonaire wat betreft de natuur, heeft talrijke bezoekers, waaronder koninklijke, op Bonaire rondgeleid en droeg in 1990 aan 'Het Vogeljaar' bij met een persoonlijke bijdrage (38(3): 124-126). Voor Frater Candidus een welverdiende onderscheiding en een gelukwens namens 'Het Vogeljaar'.

K.H. Voous

Werkzaamheden aan sluis verjagen grote huiswaluwkolonie

Op 22 mei 1991 vonden wij de Lage Knarstluis in Flevoland geheel gehuld in steigers en enorme plastic afdekvelen. Reeds jarenlang broedden hier aan dit bouwwerk vele Huiszwaluwen. In 1990 werden daar nog 114 nesten geteld. Omdat de Huiszwaluwen nu hun oude nestplaatsen niet meer kunnen bereiken, hebben wij het Heemraadschap Fleverwaard (postbus 229, 8200 AE Lelystad, Zuiderwagenveld 1, 8224 AD Lelystad, 03200-74 911) verzocht de werkzaamheden uit te stellen tot na de broedtijd en de Huiszwaluwen alsnog in de gelegenheid te stellen hun nesten te kunnen betrekken en te bouwen.

De secretaris en de dijkgraaf van het College van Dijkgraaf en Heemraden van het Heemraadschap Fleverwaard schreven ons op 7 juni 1991 als antwoord op ons schrijven onder meer het volgende:

'U spreekt uw verwondering uit dat precies in de broedtijd dit 'bolwerk van de huiswaluw' op een

Ultraklein van de Zilveren Anjer door ZKH Prins der Nederlanden aan Frater Candidus (links), Amsterdam, 27 juni 1991. Foto: Pieter Boersma GKI.

dergelijke manier voor de huiszwaluw onbereikbaar en onbruikbaar is gemaakt..

Inmiddels zijn wij al door diverse organisaties benaderd. Niet alleen per brief maar ook via de pers en de regionale omroep. Daarbij is door ons uitleg gegeven over de aard van het bouwwerk (in onze ogen zeker geen bolwerk van de huiszwaluw, maar een noodzakelijk onderdeel van de waterkering en waterbeheersing), de staat van onderhoud (ter bescherming van het gebied moet de installatie goed functioneren en is het beton aan een omvangrijke en langdurige opknappbeurt toe) en de veiligheid rond het object. Het heemraadschap heeft onder andere de zorg voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Het kan dus niet zo zijn dat bij werkzaamheden verontreinigingen optreden in het water. Dat is slecht voor mens en dier. Daarom is het bouwwerk in zijn geheel ingepakt.

Het werk moet worden uitgevoerd onder zo goed mogelijke condities. Daarvoor heeft men redelijke temperaturen nodig. Te vroeg in het voorjaar en te laat in het najaar zijn de condities slecht. Er moeten derhalve keuzes worden gemaakt en er moet rekening worden gehouden met een verascheidenheid aan consequenties.

Op de keuze die wij hebben gemaakt, wordt zeker niet teruggekomen. Wij kunnen dus niet voldoen aan de in uw brief uitgesproken verwachting, het werk stop te zetten.

Overigens staan wij niet onverschillig tegenover de grote landelijke actie om de huiszwaluw te beschermen (in onze brief hebben wij daar op gewezen. redactie). Bij de renovatie van de Knarsluizen zal bij de keuze van de betonverf rekening worden gehouden met de belangen van natuur en milieu, waaronder mee begrepen het belang van de huiszwaluw. Bovendien wordt, overwogen, voorzieningen op de Lage Knarsluis

te treffen, waardoor het nestelen van de huiszwaluw wordt vergemakkelijkt.

Overigens kunnen wij u mededelen dat wij ook elders in ons gebied acht slaan op het belang van onder andere de huiszwaluw. Zo zijn er kort geleden op het gemaal Wortman te Lelystad, enkele kilometers van de Lage Knarsluis, door ons voorzieningen aangebracht ter verbetering van het nestelen van de huiszwaluw. Ook het kantoorgebouw van het heemraadschap wordt door vele tientallen huiszwaluwen benut als nestgelegenheid'.

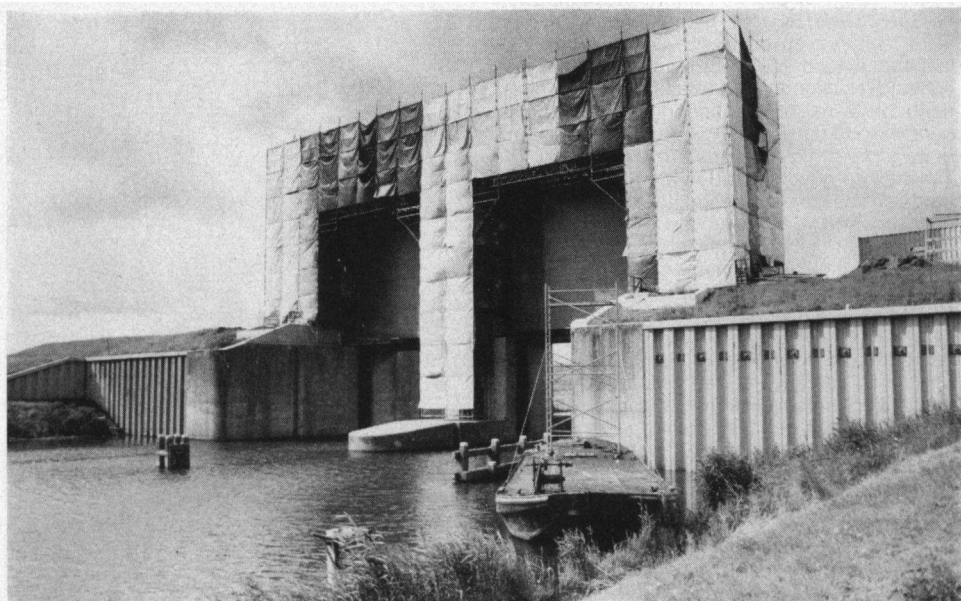
Ook 'Vogelbescherming' verzocht stopzetting van de werkzaamheden aan de Lage Knarsluis ten behoeve van de Huiszwaluwen. De technisch directeur van het Heemraadschap Fleverwaard liet hier op weten dat de onderhoudswerkzaamheden niet zullen worden gestopt.

Wij zijn teleurgesteld dat geen andere mogelijkheden voor het behoud van deze huiszwaluwkolonie aan de orde konden komen. In elk geval blijft het van groot belang zulke toestanden bij constatering zo snel mogelijk te rapporteren.

Unieke verkoopovereenkomst tussen veehouder en GEB Rotterdam

Met de betaling van één gulden hebben een veehouder C. Wageveld en zijn buurman uit Rockanje circa 1500 meter elektriciteitsnet van het GEB Rotterdam overgenomen. Door deze bijzondere actie kunnen de vogels ook in de toekomst deze bovengrondse laagspanningsdraden gebruiken als rustpunt. Het GEB is momenteel bezig het bovengrondse elektriciteitsnet te vervangen door een ondergronds net. Het is voor het eerst dat het GEB een verzoek tot overname heeft ontvangen.

Het elektriciteitsnet van het GEB Rotterdam is

De Kleine Knarsluis ingepakt en onbereikbaar voor 114 paren van de Huiszwaluw. Zouden ze in 1992 terugkomen?
Foto: Jaap Taapken.

Unieke verkoopovereenkomst tussen veehouder C. Wageveld en GEB Rotterdam, 10 juli 1991.
Foto: Rien Konings/GEB Rotterdam.

over het algemeen ondergronds. Alleen op Voorne-Putten en Rozenburg is nog 130 kilometer bovengronds laagspanningsnet. De draden zijn gespannen tussen houten palen en brengen 380 en 220 Volt naar de afnemers. In het jaar 2000 zullen al deze bovengrondse netten zijn verdwenen. De onderdelen zijn schaars geworden en omdat het open installaties zijn, is het werken eraan minder veilig.

De Meelzakseweg is een geliefd rustplekje voor vogels zoals Boerenzwaluwen, Huiszwaluwen en Spreeuwen. Er wordt gebroed op het land en in de schuren op de erven. De bovengrondse laagspanningsdraden worden veelvuldig in de ochtend- en avonduren gebruikt als verzamelen- en rustpunt. In het najaar dienen ze als verzamelpunt voor de duizenden vogels uit de polderomgeving, die afreizen naar warmere landen.

Tijdens een gesprek met de aannemer die voor hem een koestal bouwde, hoorde veehouder Wageveld dat de verdwijning van de stroomdraden betekent dat ook de vogels grotendeels verdwijnen. De betrokken aannemer uit Ouddorp had daardoor ook 'zijn' zwaluwen zien vertrekken. Samen met zijn burens liet Wageveld het GEB Rotterdam weten graag de drie masten inclusief bedrading te willen kopen. Het GEB heeft hier positief op gereageerd. Vanaf nu is het aanwezige bovengrondse leidingnet eigendom van de veehouders van de Meelzakseweg. De spanning is van de draden afgehaald.

Het GEB houdt rekening met meer verzoeken om overname. Deze kunnen uitsluitend in overweging worden genomen als de masten op het grondgebied van de aanvrager staan.

■ Gemeente-Energiebedrijf Rotterdam, afdeling Communicatie, postbus 1313, 3000 DE Rotterdam, 010-4 575 699, voor nadere informatie 010-4 575 417 (Irene D. von Weiler/PR).

Aandacht voor: Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Pijnacker (NMP)

Dertig jaar geleden (1961) werd de 'Natuur- en Vogelbeschermingswacht Pijnacker' opgericht. Aanvankelijk bestonden de activiteiten uit de zorg voor de vogels. Met andere woorden, vooral vogelwachtactiviteiten. Broedterreinen werden beschermd, in barre winters waren er bijvoorbeeld acties en er was bijvoorbeeld een vogelopvangcentrum. Tegenwoordig is het werkkader verruimd. De zorg voor de vogels is inmiddels de zorg voor de natuur geworden. Daarmee zijn concrete beheersactiviteiten in de verenigingsactiviteiten opgenomen. Hierbij valt te denken aan het knotten van wilgen, het maaien van riet en bijvoorbeeld het rooien van bomen in rietvelden. Het bouwen van nesten voor de Ooievaar is ook zo'n typische activiteit geworden.

In het werkgebied van de vereniging hadden de vogels in vroeger tijden vooral te lijden van de gevolgen van strenge winters of van de activiteit van katten. Nu zijn de problemen geheel anders geworden. De bedreigingen voor de natuur komen vooral van de kant van de overheden. Hierdoor is de vereniging genoodzaakt om het beleid kritischer te gaan volgen. Zo betekent de voorgenomen aanleg van een secundaire weg (53) Delft-Zoetermeer een aantasting van de kwetsbare Zuidpolder van Delfgauw. Maar er zijn veel meer zaken gaande die de vereniging aanpakt zoals het Integraal Plan Noordrand Rotterdam (onder andere de uitbreiding van vliegveld Zestienhoven).

Inmiddels heeft de vereniging nog een taak erbij genomen, de zorg voor het milieu. Het aanpakken van het gebruik van chemische bestrij-

Het afzetten van wilgen met watermerksiekte door leden van de vereniging.
Foto: Gerard de Hoog NFG.

dingsmiddelen in de gemeentelijke plantsoenen is hiervan een voorbeeld. Sinds de oprichting heeft deze vereniging activiteiten ontplooid in de vorm van voorlichting (educatie). Dit is de enige activiteit waar geen grote verandering in is gekomen. Kennisoverdracht en excursies, variërende van dicht bij huis tot ver weg, vormen een belangrijke hoofdactiviteit van deze actieve organisatie.

In de loop der jaren zijn verschillende tijdschriften uitgegeven zoals: 'De Jonge Wulp' (voor jeugdleden), 'De Wulp' (voor volwassenen) en het tegenwoordig de drie maal per jaar verschijnende 'Verderkijker'.

Indien men eens kennis wil maken met de Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Pijnacker of eens een handje wil helpen bij de vele activiteiten kan men contact opnemen met de vereniging: Koningshof 62, 2641 GV Pijnacker, 01736-97 180. In het werkgebied van de vereniging heeft de overheid veel plannen die zowel vogel- als natuuronvriendelijk kunnen zijn. Uw hulp, lidmaatschap of donatie is bij de vereniging van harte welkom.

Pierre Maréchal.

Ingangsbord van het Vogelhospitaal van de Stichting Rampenfonds.

Aandacht voor:

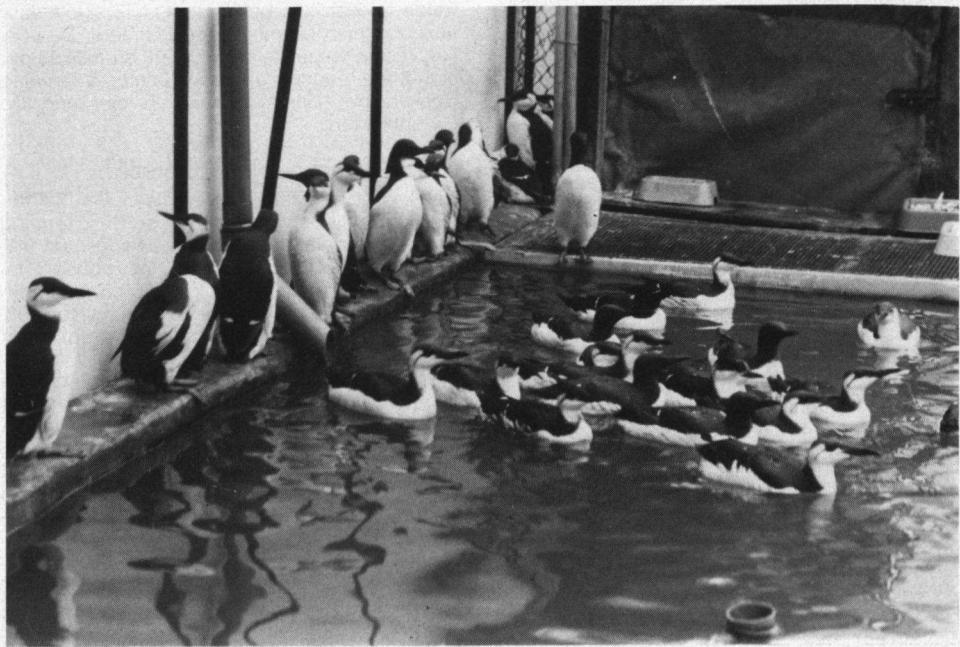
Stichting Vogelrampenfonds

De Stichting Vogelrampenfonds bestaat dit jaar vijfendertig jaar. Het Vogelhospitaal aan de Kweektuinstraat 1 te Haarlem Noord is in die tijd voor de wijde omgeving hét opvangcentrum voor vogels die in problemen zijn geraakt. Vaak door het toedoen van de mens want ruim tachtig procent van de binnenkomende slachtoffers valt onder dit criterium. In 1990 zijn voor het eerst meer dan 3800 vogels het hospitaal binnengebracht. Hét bewijst dat het aantal problemen in al die jaren zeker niet is verminderd. De stichting heeft besloten het jubileum niet zomaar voorbij te laten gaan. Uit ervaring weet men dat veel 'ongelukkigen' met vogels gebeuren uit onwetendheid. Daarom zijn een zestal brochures uitgebracht waarvan de tekst door iedereen in eigen tijdschriften, buurt- en weekbladen mag worden overgenomen. Uiteraard wel met bronvermelding!

- De Egel (Uw hulp is onze redding)
- Botulisme (Mede dank zij u, zijn wij weer gezond)
- Jonge Vogels (Bedankt voor een tweede kans op leven)
- Winterslachtoffers (Met open armen ontvangen wij uw hulp!)
- Olieslachtoffers (Uw hulp wordt gewaardeerd)
- Vogels en afval (Fijn, dat wij op uw hulp kunnen rekenen)

Het Vogelhospitaal draait volledig op giften en gaven. Contactadres: Stichting Vogelrampenfonds, Prins Mauritslaan 117, 2051 KC Overveen, postgiro 199 399.

Pierre Maréchal

Revaliderende Zeekoeten in een van de bassins van het Vogelhospitaal in Haarlem.

Brussels Gewest: jacht verboden

De Raad van het hoofdstedelijk Gewest Brussel heeft in juli 1991 de tekst van een ordonnantie over bescherming van de wilde fauna en over de jacht goedgekeurd.

De uiteindelijke goedkeuring die iedere vorm van jacht verbiedt, is er gekomen na twee jaar van discussies en tegenvoorstellen sinds 14 juli 1989 bij het neerleggen van het voorstel van mevrouw Ghislaine Dupuis en anderen (FDF-ERE) en dat van mr. Alain Adriaens (Ecolo).

De tekst is het resultaat van een brede consensus over tal van voorstellen en amendementen met betrekking tot de bescherming van de wilde fauna (FDF-Ecolo) enerzijds en over het hardnekkig vasthouden aan de bestaande jachtpraktijken (vooral PRL en PSC) anderzijds.

De laatste administratieve hinderpaal voor deze ordonnantie was het afgeven van de jachtvergunningen aan de jagers die in het Brussels Gewest wonen. Vermits de twee andere gewesten beslist hadden deze materie te regionaliseren en de jachtbelasting te innen ieder op zijn grondgebied, werd dit budgetair probleem voor de Brusselsese Executieve op die manier opgelost.

Behalve de afschaffing van de jacht, een beslissing met een grote symbolische waarde voor de hoofdstad van Europa, kondigt deze ordonnantie de totale bescherming af van alle wilde zoogdieren, vogels, reptielen en amfibieën.

Dit laatste is een logisch gevolg bij de afschaffing van de jacht waardoor deze ordonnantie zeer veel aan waarde wint en door de toepassing ervan bijdraagt tot de algehele bescherming van de wilde fauna.

Het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels is ten zeerste verheugd over dit politiek initiatief dat een historische gebeurtenis is met een symbolische betekenis ten voordele van een beter beheer van onze natuurlijke rijkdommen.

Vijvers en vogels

Tijdens langdurige droogteperiodes zijn plaatsen waar vogels nog water kunnen vinden heel belangrijk. Het verstrekken van water aan vogels tijdens droogte vinden wij even belangrijk als het voeren van vogels tijdens een langdurige koude winter.

Vijvers mogen niet zodanig worden aangelegd dat door de hoge, steile kanten allerlei dieren, zoals insecten, slakken, muizen, Egels en dergelijke niet meer uit het water kunnen komen als ze op de een of andere wijze in de vijver terecht zijn gekomen. Ze verdrinken dan jammerlijk.

Tuinvijvers zijn bovendien vaak kleine refugia voor allerlei dieren die in en bij het water leven. De vijverrand moet bij elk waterniveau van land naar water geleidelijk aflopend zijn.

Nu bestaat er sinds enkele jaren een educatieve vijvermodellentuin waar een groot aantal vijverspecialisten uit het gehele land ruim 28 modeltuinen met daarin veertig voorgevormde en folievijvers rondom drie grote natuurvijvers heeft aangelegd. In verscheidene tuinen treffen wij talloze bijzondere planten, heesters en bomen aan. Niet alleen cultuurplanten van velerlei soort,

maar ook wilde planten. Voor diegenen die planten hebben in de tuin een vijver(tje) aan te leggen, is het wellicht interessant daar eens een kijkje te gaan nemen.

Kortgeleden meldde een krantebericht dat het lekken van met PVC-folie aangelegde tuinvijvers zou worden veroorzaakt door het zogenaamde Kroosvlindertje, *Cataclysta lemnata* (Linnaeus) (zie ook Entomologische Berichten 51: 94-95 - 1991 waarin G. van der Velde schrijft 'Rupsen van *Cataclysta lemnata* (Lepidoptera: Pyralidae) kunnen PVC vijverfolie perforeren'), die kleine gaatjes in het folie zou maken.

De Waterflora van Ada Hofman, Westeindigerdijk 3, Loozen, gemeente Gramsbergen (O.) kunt u van 1 april tot 1 september bezoeken van dinsdag tot en met zondag van 10.00 tot 17.00 uur. Voor nadere informatie kunt u voorafgaand aan een bezoek bellen 05246 - 2448. Entrée f 10,-. Ada Hofman heeft zich als doel gesteld om voorlichting en advies te geven over alles dat met siervijvers heeft te maken. Speciaal het op biologische wijze helder houden van vijverwater is haar specialiteit.

Voor wie zich verder in tuinvijvers en de beplanting erin en er omheen is geïnteresseerd, zijn ook twee boeken over dit onderwerp aan te bevelen. 'Het Vijverboek' werd in 1983 door Ada Hofman geschreven en beleefte nu al een achtste druk. Het is een praktisch handboek voor aanleg en onderhoud, planten en dierenleven. Kortgeleden is een tweede boek door Ada Hofman geschreven, getiteld 'Vijvers'. Dit boek dat sinds korte tijd al de tweede druk beleefte, behandelt twaalf verschillende vijverbiotopen, de geschiedenis van de tuinen in Loozen en de problemen die vijverliefhebbers tegen kunnen komen, wat de oorzaak is en hoe ze opgelost dienen te worden. Beide boeken zijn buiten de kleurenfoto's door haar zelf met tekeningen geïllustreerd. De boeken kosten respectievelijk f 37,90 en f 34,90 per stuk en zijn uitgegeven door Zomer & Keuning Boeken bv., Ede/Antwerpen in de serie De Groenboekery.

De Dag van het Roodborstje

De Roodborst staat in het embleem van het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels (KBVBV), Veeweidestraat 43, B-1070 Brussel, (0)2 - 251 2850. Op zondag 3 november 1991 wordt in het Congrescentrum te St. Pieters-Woluwe, Charles Thielemanslaan 93, 1150 - Brussel (parkeerruimte aanwezig) vanaf 14.00 uur de Dag gehouden.

Er is een tentoonstelling van de belangrijkste dieren schilders en vogelfotografen, stands met boeken en dergelijke, op 15.00 uur vertoning van de film 'Het territorium van de anderen' en om 17.30 uur de film 'Het Roodborstje' van Bernard Cribbens. Daarna sluiting met een cocktail, waarbij allerlei bekenden uit de natuurbeschermings- en natuurstudiewereld aanwezig zijn.

Plaatsbespreking per persoon Bfr 150 (+ Bfr 14 verzendkosten) te storten op rekeningnummer van 'Dag van het Roodborstje', 001-2534374-34 te 1150 Brussel, met duidelijke vermelding van uw naam, adres en het aantal plaatsen. Opgelet, het aantal inschrijvingen is beperkt.

Nederlandse vinkenhouders doen mee aan zangwedstrijden in Belgisch Vlaanderen

In België worden door vinkeniers jaarlijks zangwedstrijden met Vinken georganiseerd. Tijdens het 'zangseizoen in wedstrijdverband' is gebleken dat in toenemende mate en in belangrijk grote aantallen vogelliefhebbers uit Nederland met hun Vinken aan de wedstrijden in het Belgisch Vlaanderen deelnemen. Het gaat vooral om deelname vanuit de grensstreek.

Zie ook Maréchal, P. (1990): 1992: Een puinhoop in wording? Het Vogeljaar 38 (5): 193-194.

Albert Beintema en Kees Swennen gepromoveerd

Kort achter elkaar promoveerden twee prominente Nederlandse ornithologen aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Albert Jakob Beintema promoveerde op 26 april 1991 op het proefschrift 'Breeding ecology of meadow birds (*Charadriiformes*). Implications for conservation and management'. Dit proefschrift heeft een Nederlandstalige inleiding. Daarna volgen zeven afzonderlijke studies over weidevogels, waarbij ook R.J. Beintema-Hietbrink, G.J.D.M. Müskens, D. Tensen, J.B. Thissen en G.H. Visser hun medewerking verleenden. De Engelstalige tekst bevat per hoofdstuk een Nederlandse samenvatting en een literatuurlijst.

Beintema is verbonden aan het Rijksinstituut voor Natuurbeheer te Arnhem en geldt reeds jarenlang als weidevogelspecialist bij uitnemendheid.

Cornelis (Kees) Swennen is verbonden aan het Nederlands Instituut voor het Onderzoek der Zee (NIOZ) en promoveerde op 3 mei 1991 op het proefschrift 'Ecology and population dynamics of the Common Eider in the Dutch Wadden Sea'. Ook een in de Engelse taal uitgegeven proefschrift met zeven hoofdstukken, twee bijlagen en een samenvatting. Het eerste hoofdstuk (20 bladzijden) geeft in de Nederlandse taal een samenvatting van de inhoud. Kees Swennen geldt reeds lang als specialist in wad- en zeevogels, in het bijzonder de Eidereend. In de loop der jaren liet hij regelmatig in 'Het Vogeljaar' iets horen over de Eidereend.

Wij feliciteren beide onderzoekers van ganser harte!

Hoewel meer stellingen van Beintema en Swennen voor herhaling vatbaar zijn, kan de lezer van één stelling van Kees Swennen met daaronder een aantal notities kennis nemen.

Stelling van dr. A.J. Beintema

Bij beschouwing over verstoring door recreanten van groepen pleisterende wad- en watervogels wordt doorgaans voorbijgegaan aan de kern van het probleem, namelijk dat deze vogels zo storensgewoelig zijn omdat zij door eeuwenlange bejaging schuw zijn gemaakt en schuw worden gehouden.

De snelle toename van de oppervlakte aan na-

tuurreservaten in Nederland over de laatste tien jaar is geen indicatie dat het goed gaat met de natuur in Nederland, maar wijst eerder op het tegendeel!

Stelling van dr. C. Swennen

Nederland heeft zich door middel van verdragen tegenover de internationale gemeenschap verplicht de natuurlijke leefmilieus in de Waddenzee te beschermen en het gebruik van de mens hier op af te stemmen. Ons land schendt deze verdragen door vissers te veroorloven de permanente mosselbanken voor een kort gewin van de wadplaten te verwijderen.

Joint declaration on the protection of the Wadden Sea, dec. 1982 (met Denemarken en Duitsland)
Convention on the conservation of migratory species of wild animals, juni 1979 (Conventie van Bonn)

Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats, september 1979 (Verdrag van Bern)

Wetland Convention, 2 mei 1984 (Conventie van Ramsar)

Biospheré Reserve, 12 januari 1987 (UNESCO's Man and Biosphere Programme).

Enig commentaar op deze stelling is hier ons inziens nodig:

1. Dat de stelling wel een heel neutrale omschrijving is van het grootste schandaal dat de laatste jaren in Nederlands belangrijkste natuurgebied is voorgevallen.

2. Een heel leefmilieu - de permanente mosselbanken in de getijzone - met behalve mossels onder andere ook keverslakken, zeeanemonen, speciale zeerupsen, en zelfs een speciale vorm van de zeeëik (*Fucus mytili*), dat honderden ha besloeg is in zijn geheel verwijderd en vernietigd. Zelfs de karakteristieke schelpen- en slikbergen zijn niet meer terug te vinden en in plaats daarvan zijn kale zandvlakten achtergelaten. Bij volledige uitschakeling van de schelpdiervisserij zal het mogelijk wel tien tot twintig jaar duren eer weer dergelijke structuren en biotopen zijn opgebouwd.

3. De vogelsoorten die op dit milieu voor een deel van het jaar geheel of gedeeltelijk voor hun voedsel zijn aangewezen: onder andere Paarse Strandloper en Steenloper, maar ook Scholekster en Eidereend zijn daardoor een leefgebied ontnomen en dat ondanks al die plechtige beloften in de internationale verdragen.

4. Dat het onvoorstelbaar is dat noch de inspecteurs der visserijen noch die van de dienst Natuur, Milieu- en Fauna-beheer hier onmiddellijk hebben ingegrepen, desnoods met inschakeling van de marine. Dat het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, dat deze diensten onder zich heeft, beter kan worden opgeheven en worden opgedeeld bij de departementen van Justitie, Economische Zaken, Onderwijs en Wetenschappen en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Vissers en boeren kunnen beter als gewone mensen worden beschouwd die zich hebben te houden aan gewone regels, waarvan de naleving door een onafhankelijk apparaat wordt gecontroleerd. Landbouw,

Natuurbeheer en Visserij schijnt zich meer te be-
kommeren wie berichten laat uitlekken dan om
de inhoud van deze berichten.

5. Denkt het ministerie van Landbouw, Natuurbe-
heer en Visserij werkelijk dat deze ontaaarde ex-
ploitatie overeenkomt met de verklaringen in de-
ze plechtige internationale verdragen als: 'ver-
standig gebruik', 'maatregelen gericht op de toe-
name van watervogelpopulaties', 'maatregelen
voor het behoud van trekkende soorten en hun
leefgebieden', 'behoud van natuurlijke biotopen',
'een nationaal beleid voor de instandhouding
van de in het wild voorkomende dier- en plante-
soorten en de natuurlijke leefmilieus'?

6. Dat het huidige vermogen aan schelpdiervis-
serij in de Waddenzee met 90% moet worden in-
gekrompen. Dat de zogenaamde mosselteelt,
die door de koestering van technische middelen
thans een biologisch negatieve productie heeft,
geheel uit het gebied moet worden verbannen
tot zij een biologisch aanvaardbare methode
heeft gevonden.

7. Dat de schelpdiervisserij ieder moreel recht op
enige schadeloosstelling of steun heeft verloren
door het vernielen van de laatste zeegrasveldjes,
door het vernietigen van de mosselbanken in de
getijzone, door hun onjuiste voorstelling van za-
ken als zouden de Eiderenden ieder jaar toene-
men en afgelopen jaar zelfs een absolute top
hebben bereikt, zodat deze vogels zouden moe-
ten worden afgeschoten of anders zouden de
vissers door de regering schadeloos moeten
worden gesteld - terwijl de eiderstand al twintig
jaar niet meer toeneemt en er afgelopen jaar
zelfs 40% minder waren dan de laatste jaren en
de vissers zelf waren de grote vandalen.

Natuurfotograaf Flip de Nooyer door stootvogel aangevallen

In het Havelter natuurgebied nabij de Joh. Post-
kazerne vond begin juli 1991 een unieke gebeur-
tenis plaats.

Een stootvogelpaar, een Buizerd, met jongen op
het nest nabij het fietspad viel elke passant,
hardlopend of fietsend, meestal van achteren
aan. In die tijd zijn reeds twee trimmers uit re-
spectievelijk Steenwijk en Nijveen aan het hoofd
verwond. Deze voorvallen brachten natuurfoto-
graaf Flip de Nooyer uit Havelte er toe er met de
camera een kijkje te nemen.

Gekleed als trimmer en met de camera gereed
liep ook hij over het schelpenpaadje. Hij wist pre-
cies waar een Buizerd zijn nest in het bos naast
het paadje had. Het zou een unieke gebeurtenis
zijn als het deze vogel betrof die mensen zou
aanvallen.

Toch werd De Nooyer nog verrast door één van
de volwassen oudervogels welke met een duize-
lingwekkende duikvlucht op hem af dook. Intui-
tief bukte hij en probeerde een foto te maken,
doch dit mislukte door de enorme snelheid waar-
mee de aanval geschiedde. De Buizerd, zoals
onmiddellijk en onomstotelijk werd vastgesteld,
verdwon direct weer het bos in. Had De Nooyer

De Buizerd uit het Havelter natuurgebied.
Naar een dia van Flip de Nooyer.

niet gebukt dan had de Buizerd zijn hoofd ge-
raakt.

Na verder te zijn gelopen, liep De Nooyer in lang-
zamer tempo terug. Opnieuw werd er een duik-
vlucht op hem uitgevoerd vanuit het donkere
bos. Ook nu was fotograferen niet mogelijk. Door
het constant volgen van de vogel verstopte De
Nooyer zich en verstuurde zijn enkel.

Daarna strompelde De Nooyer voor de derde
keer over het fietspad. Hij werd nu niet aangeval-
len maar vond de Buizerd zittend op een tak aan
de rand van het bos. De vogel was goed te bena-
deren en met een lage telelens goed te fotografe-
ren. Na een kleine pauze werd voor de vierde
keer geprobeerd de vogel te laten aanvallen. De
Nooyer liep nu achter over het weiland naast het
fietspad. De vogel was zodoende sneller zicht-
baar bij zijn aanval en het schootsveld voor een
foto wijder. Helaas bleef de Buizerd nu op ge-
bruikelijke hoge afstand boven hem vliegen en
maakte miauwende geluiden. Het normale ge-
drag van een Buizerd met een nest in de buurt.
Toch probeerde De Nooyer de vogel nogmaals
tot een aanval te verleiden. Doch ook na een lan-
ge rustpauze zonder zich te tonen, bleven de ou-
dervogels het normale gedrag van hoog boven
het bos zweven en miauwen te vertonen. Voor
Buizerden is het aanvallen van mensen een zeer
ongewoon gedrag. In het wild levende vogels
zijn bang voor de mens, ook alle in Europa leven-
de stootvogels. Deze vogel is niet bang voor de
mens, waarom niet? Is hij in de buurt van de
mens opgegroeid, of door de mens grootge-
bracht?

In mei 1991 heeft er in de buurt van de golfbaan
te Havelte een redelijk tamme Buizerd rondge-
vlogen. Is het deze vogel misschien?

Het aanvalsgedrag van deze Buizerd is echter
zeer uniek te noemen.